



Zumeltzako kortabasoen inguruan

Laratzu taldea

Arratiako 'Kortabasoen' inguruetatik egingo dugu oraingoan itzulingerua. Zumeltzako atsedean lekutik hasi, Munarritxikietako zelaigunetik jarraitu eta Montebideo errekaaren arroari segiz ostera Zumeltzara itzultzeko. Ibilbidean, antzinako denboretan artzain taldeei banatzen zitzaizkien basokorta edo kortabasoen lekuko izango gara.

Laratzu taldea

Zumeltzako atsedean parketik aterako gara, Dimaranzko norabidean errepidea hartuz. Gaur egun atsedean lekua den hau Gerra Zibil garaian aireportutzat erabiltzeko asmoz egindako zelaigune zabal bat da. Errepidean abiatuz, eskuinaldean, Zumeltzako zelaia. Errepideak behe-ranzko joera hartzen duen une berean, eskuin eta ezker bi pista edo aldaia dauz-kagu: guk ezkerrekoa hartuko dugu, Barazar aldera zuzentzen dena, Zumeltzako zelaia eta Saibe aldea atzean utziz. Eskuinaldean, otedia: Arbela.

Irteeratik 20 minutura, Munitxagana azpian izango gara, erabat laritzez inguratuta dagoen Munitxakorta ardi txabolaren parean, eta hemendik, bideak erakusten digun aldapa leuntxoan zehar aurrera eginez, Eskortetako gainaren maldan izango gara, eta berehala, ezker-eskuin alanbrezko hesiz itxita bidea igarotzen den gunera helduko gara, Altunpe edo Altungo Landara.

Jada, 35 minutu gure oinetan eta albo-etako gaztainondo gazteak atzean utziz, leku honetaraino ekarri gaituen bidean eskuinetik sortzen den gurdibidea dugu, Makaztui aldera doana: dena dela, guk etorritako pistatik jarraituko dugu, bideak egiten duen sigi-saga eta aldapa igaroz, eta, ia berehala, eskuinetik Altun eta Kastilloko tontorrera doan aldaia ikusiko dugu. Honaino ekarri gaituen aldaia utzi eta eskuinera eta gorantz egingo dugu, Altunerantz; bide honek Altungo gainera eramango gaitu, eta, berehala, Kastilloko tontorrera. Hemen, oraindik sua kontrolatzeko dorrearen arrastoak ikus litezke.

Pistari jarraituz, ezkerretarantz bira egiten du aldaiak, aurrera jarraituko dugu. Kastilloko tontorretik behera, Munarritxikietako zelaia joko dugu. Ezke-



'Kortabasoak'

Baso ugari dagoen alde honetan, Euskal Herrian honen antzeko leku askotan gertatzen den moduan, lur eremu erabat borobilak direnak aurki ditzakegu sarritan: *basakortak* edo *kortabasoak* dira. Antzinako denboretan ohitura omen zen Euskal Herrian artzain edo artzain talde bakoitzarentzat lur zati bat izendatzea bere artaldearen babesleku moduan, baita bere txabola altxatzeko erabil zedin ere; lur zati hauek, normala denez, ganaduentzako larreetatik hurbil egoten ziren eta *korta*, *gorta*, *saroi* edo *sarobe* izenez ezagutu izan dira. Horrelako lur zati borobil bakoitzak mugari bat izaten du erdi-erdian, *austarria* edo *kortarria* deitzen zaiona. Kortabaso hauen neurriak zerbait aldatzen dira leku batzuetatik bestetara; hala ere, orokorrean, Bizkaian bi korta mota izaten direla esan dezakegu: negukoa edo *korta nagusia*, 494 metroko diametroa duen borobila, eta *korta txikia* edo udakoa, 244 metroko diametroa duena, gutxi gorabehera. Korta hauek Pirinioetako garai bateko cromlechak gogoratzen dizkigute, erdian *austarria* dutela, eraikuntza megalitiko borobil haiek hildakoen errautsak gordetze-ko izaten zuten ontzia bezala.



retarantz egin eta zelaian sartuko gara, pista hartuz. Lurrezko aldaia honetatik eta aldapa behera hasten den puntutik aurrez aurre eta eskuinaldean, Idemoltzoko larreak; ezker aldean, Garikorta Txikerra, lehen tontorra eta Garikorta. Kortabasoen parajea gaude.

Aldaian segituz, Kortailunera helduko gara, Zumeltzako zelaia hango mendebaldean dagoen gainera eta handik Errekasikagana joko dugu; eskuinaldean, Elormendi aldea eta, lasterrera, ezkerrean, itxita, Zumeltzako atsedean parke- ra doan aldaia. Guk aurrera egingo dugu; eskuinetik beste lurrezko pista bat sartuko zaigu gure norabidean, Elormenditik datorrena; pista berean, gerra ostean egindako txabola gertu-gertuan.

Aurrerantz, gure ezkerrean, Larraluzeko landak. Elormenditik datorren erreka- txoa pasatuz, beste aldaia batera irtengo gara: Presagotxieta aldea. Bidegurutze honetan eskuinera egingo bagenu, gerra ostean egindako su arrisku- etarako patin batzuekin egingo genuke topo; guk oraingoan ezkerretarantz egingo dugu. Lasterrera, eskuinetik beste aldaia edo pista bat sartuko zaigu, aurreratxoago beste bat; segidan, Lapurrerrika edo Montebideo erreka (Dimako urak Legutio-ko Urtegi-Zadorra-Ebrora isurtzen di- tuena), eta berehala, bidegurutze bat.

Zuzen ekingo diogu, bideak gorantzko joera hartzen duen norabidean. Berehala, alanbrezko hesi batek markatzen duen Otxandio eta Dimako udalerrien mugan zehar, Azpikoarri iritsiko gara: Goroztateganaren magalean, bi pagoren itzalean, hareharritzko mugari ikaragarria dagoen kokagunea. Laster, Dima-Otxandio errepidera helduko gara.

Errepidearen aurrez aurre eta beste aldean sortzen den aldaia hartuko dugu, eta bide honetatik jarraituz, Kurutzegane- tarra helduko gara. Zuzen egingo dugu aurrera, antzinako gurdibidearen aztar- nak finkatuz. Bide honen eskuinaldean, Azerizuluetako gaina. Eskuinetik harriz- ko pista berri bat gehitzen zaigula ikusi arte jarraituko dugu: Pagonausi. Guk au- rrera egingo dugu ekarri dugun norabi- dean, eta Aretxbakar joko dugu.

Aurrez aurre aurkitu dugun larrea dugu Aretxbakar. Eskuineko sakona, Ga- tzaminarro izenez ezagutua, eta ezke- rraldean, Kortazubiko troka. Guk aurrez aurre eta eskuinaldetik ikusten dugun al- daia —Urkiolatik dator— jo behar dugu, ezkerretarantz. Eskuinaldean, Arantza- tzueta mendilerroa. Aldaian segituz, pinudi gazte batean sartu eta laster, pista bi norabidetan zabaltzen da; eskuinekoa hartuko dugu, Urtxirrioko putzura arte. Hemen, ezkerrean, eta aurrerago, berriz, ezkerrean, Arkaola baserria jo arte.

Arkaola baserrian Saibe eta bertara doan pista atzean utziz, Zumeltza aldera zuzenduko gara, helmuga-abiapuntura.